

C-426/23. sz. ügy**Az előzetes döntéshozatal iránti kérelemről a Bíróság eljárási szabályzata
98. cikkének (1) bekezdése alapján készített összefoglalás****A benyújtás napja:**

2023. július 11.

A kérdést előterjesztő bíróság:

Sofiyski rayon en sad (Bulgária)

Az előzetes döntéshozatalra utaló határozat kelte:

2023. július 11.

Felperesek:

D. D.

B. Zh.

Alperes:

„Financial Bulgaria“ EOOD

Az alapeljárás tárgya

Két olyan eljárás, amelyben az adott ügy felperese azt állítja, hogy semmis az általa az alperes vállalkozással kötött szerződés, amelynek alapján az alperes vállalkozás vállalta, hogy ellenérték fejében biztosítékot nyújt a felperesnek egy másik vállalkozással kötött hitelmegállapodásból eredő kötelezettségeire, mivel azt a felperes és az utóbbi vállalkozás közötti hitelmegállapodásban alkalmazott tisztességtelen feltétel alkalmazásával kötötték.

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgya és jogalapja

Az EUMSZ 267. cikk alapján előterjesztett, a 93/13/EGK, a 2005/29/EK, a 2008/48/EK és a 2009/138/EK irányelv értelmezésére vonatkozó előzetes döntéshozatal iránti kérelem. Ezen előzetes döntéshozatal iránti kérelem ugyanazokat a kérdéseket veti fel, mint a C-337/23. sz. ügyben a Bíróság elé terjesztett kérdések.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

- 1) Úgy kell-e értelmezni a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló 93/13/EGK tanácsi irányelv (a továbbiakban: 93/13/EGK irányelv) 4. cikkének (2) bekezdését és 6. cikkének (1) bekezdését, hogy

ha a hitelmegállapodás a fogyasztót arra kötelezi, hogy a hitelező által kijelölt kezessel kezességi szerződést kössön, a kezességi szerződés tartalma nem az e harmadik személlyel kötött szerződés „elsődleges tárgyát”, hanem a hitelmegállapodás tartalmának részét képezi? Van-e jelentősége e tekintetben annak, hogy a hitelező és a kezes kapcsolatban álló személyeknek minősülnek-e?

- 2) Úgy kell-e értelmezni a 93/13/EK irányelv melléklete 1. pontjának i) alpontját, hogy

ha a fogyasztó egy már megkötött hitelmegállapodás alapján kezes köteles állítani – az egyik lehetőség szerint oly módon, hogy a hitelező által kijelölt személyt bízta meg –, akkor a fogyasztónak a hitelmegállapodás megkötésének napján később megkötött kezességi szerződésből eredő kötelezettségének tartalma nem tekinthető egyértelműnek, mivel a fogyasztónak nem volt lehetősége arra, hogy maga válassza ki vagy javasolja a hitelező által a jövőben kezesként megnevezendő személyt?

- 3) Amennyiben az előző kérdésre adott válasz szerint egyértelmű a kezességi szerződés tárgya: úgy kell-e értelmezni a 93/13/EGK irányelv melléklete 1. pontjának i), j) és m) alpontját, hogy

amennyiben a fogyasztó egy már megkötött hitelmegállapodás keretében kezes állítására vállalt kötelezettséget – az egyik lehetőség szerint oly módon, hogy a hitelező által kijelölt személyt bízta meg –, akkor a fogyasztónak a hitelmegállapodásból eredő kötelezettségének tartalma nem tekinthető egyértelműnek, és ez a hitelmegállapodás vagy annak egyes rendelkezései érvénytelenségéhez vezethet?

- 4) Úgy kell értelmezni a 93/13/EGK irányelvnek a fogyasztókkal szemben folytatott tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokról szóló 2005/29/EK irányelv 8. cikkével összefüggésben értelmezett 4. cikkének (1) bekezdését, hogy

amennyiben a hitelt nyújtó személy megköveteli a fogyasztótól, hogy a hitelező által kijelölt személlyel kössön szerződést a hitelezőnek a fogyasztóval szembeni követelésének biztosítására, ez minden esetben a fogyasztó hátrányos helyzetének kihasználásának és így agresszív kereskedelmi gyakorlatnak minősül-e?

- 5) A negyedik kérdésre adott nemleges válasz esetén: úgy kell értelmezni a 93/13/EGK irányelvnek a fogyasztókkal szemben folytatott tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatokról szóló 2005/29/EK irányelv 8. cikkével összefüggésben értelmezett 4. cikkének (1) bekezdését és 7. cikkét, hogy

egy olyan egyoldalú bírósági eljárásban, mint a fizetési meghagyásos eljárás, amelyben a fogyasztó nem fél, a bíróság azon kétségét, hogy a szerződési feltétel tisztességtelen, kizárólag arra alapozhatja, hogy gyanúja szerint a fogyasztó a feltételt tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat alapján fogadta el, vagy ez utóbbit bizonyossággal meg kell állapítani?

- 6) Úgy kell-e értelmezni a fogyasztói hitelmegállapodásokról szóló 2008/48/EK irányelv (a továbbiakban: 2008/48/EK irányelv) 15. cikkének (2) bekezdését, hogy

ezt a rendelkezést olyan esetekben kell alkalmazni, amikor a hitelmegállapodást járulékos szolgáltatással, nevezetesen egy harmadik személy által térítés ellenében nyújtott kezességvállalással kapcsolják össze, és a fogyasztó számára nemcsak a kezes kötelezettségszegő magatartása – mint például a jogszabályban előírt határidő lejárta utáni fizetés – miatti követeléseinek érvényesítésének lehetőségét nyitja meg, hanem a kezessel szembeni kötelezettséget kizáró eljárás kiutalásait is?

- 7) Lehetővé tesz-e a 2008/48/EK irányelvnek a tényleges érvényesülés elvével összefüggésben értelmezett 15. cikkének (2) bekezdése, illetve – feltételezve, hogy a hitelmegállapodás és a kezességi szerződés kapcsolt ügyletnek minősül – a 93/13/EGK irányelvnek ezen irányelv melléklete 1. pontjának b) és c) alpontjával összefüggésben értelmezett 5. és 7. cikke

olyan nemzeti ítélkezési gyakorlatot, amely szerint a fogyasztói hitelmegállapodáshoz kapcsolódó szerződés keze, aki a fogyasztótól a hitelmegállapodás biztosítékkal történő fedezéseként díjazásban részesült, és aki az elsődleges hitelezőnek szerződéses feltétel alapján fizetett, a Zakon za zadalzheniata i dogovorite (a kötelekről és a szerződésekről szóló törvény) 147. cikkében foglalt határidő lejárta ellenére – amely az ítélkezési gyakorlat szerint teljes egészében megszünteti a kezességet – hivatkozhat arra, hogy az eredeti hitelező jogaiba lépett, és a jogalkalmazásra vonatkozó ellentmondásos ítélkezési gyakorlatra hivatkozva fizetést követelhet az elsődleges adóstól?

- 8) Úgy kell-e értelmezni a 2008/48/EK irányelvnek a 93/13/EGK irányelv 5. cikkével összefüggésben értelmezett 3. cikkének g) pontját, hogy

a hitelmegállapodásban rögzített, a hitelkötelezettség teljes összegének növekedését eredményező, kapcsolódó kezességi szerződés megkötésére vonatkozó kötelezettség esetén a hitel teljesíteldíj -mutatóját is a kezes díjazására tekintettel megnövelt törlesztőrészeknek megfelelően kell kiszámítani? Jelentőséggel bír-e e tekintetben az, hogy ki választotta ki a

kezest, és hogy e személy az elsődleges hitelezővel kapcsolatban álló személy?

- 9) Úgy kell-e értelmezni a 2008/48/EK irányelv 10. cikke (2) bekezdésének g) pontját, hogy

a teljeshiteldíj-mutatónak az eladó vagy szolgáltató és a fogyasztó mint hitelfelvevő között létrejött hitelmegállapodásban történő téves feltüntetését a teljeshiteldíj-mutató hitelmegállapodásban történő feltüntetése hiányának kell tekinteni, és a nemzeti bíróságnak alkalmaznia kell a nemzeti jogban a teljeshiteldíj-mutató fogyasztói hitelmegállapodásban történő feltüntetésének hiánya esetére előírt jogkövetkezményeket? Feltételezhető-e, hogy ezek a következmények szükségszerűen a fogyasztóval szemben fizető kezest is kötik?

- 10) Úgy kell-e értelmezni a 2008/48/EK irányelv 23. cikkének második mondatát, hogy

arányosnak kell tekinteni a nemzeti jogban előírt, a fogyasztói hitelmegállapodás semmissége formájában megjelenő szankciót olyan esetekben, amelyekben csak a nyújtott tőkeösszeget kell visszafizetni, ha a fogyasztói hitelmegállapodás nem tartalmazza a teljeshiteldíj-mutató pontos megjelölését azáltal, hogy nem tünteti fel a hitelező által kiválasztott kezes vállalkozás költségét (még akkor is, ha a teljeshiteldíj-mutatót számszerűen feltüntetik a hitelmegállapodás szövegében)?

- 11) Úgy kell-e értelmezni a biztosítási és viszontbiztosítási üzleti tevékenység megkezdéséről és gyakorlásáról szóló 2009/138/EK irányelvnek (Szolvencia II) (a továbbiakban: 2009/138/EK irányelv) ezen irányelv I. melléklete A. részének 14. pontjával összefüggésben értelmezett 2. cikkének (2) bekezdését, hogy

az említett irányelv értelmében vett „biztosítási tevékenységnek” minősül-e az olyan szakmai tevékenységként, díjazás ellenében végzett kezesi tevékenység, amelynek keretében a kezességet vállaló társaság minden nemteljesítés esetén kifizeti a fogyasztó mint elsődleges adós által felvett hitel teljes összegét, és a díjazás a fogyasztó nemteljesítésétől függetlenül minden egyes hitelrészlettel együtt kifizetésre kerül?

- 12) A tizenegyedik kérdésre adott igenlő válasz esetén: úgy kell-e értelmezni a 2009/138/EK irányelv 14. cikkének (1) bekezdését, hogy

a tizenegyedik kérdésben említett tevékenységet végző személy köteles engedélyt kérni a biztosítók engedélyezéséért felelős nemzeti szabályozó hatóságoktól?

Az Európai Unió jogszabályi rendelkezései

A fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv

A belső piacon az üzleti vállalkozások fogyasztókkal szemben folytatott tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatairól, valamint a 84/450/EGK tanácsi irányelv, a 97/7/EK, a 98/27/EK és a 2002/65/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvek, valamint a 2006/2004/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet módosításáról szóló, 2005. május 11-i 2005/29/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatról szóló irányelv).

A fogyasztói hitelmegállapodásokról és a 87/102/EGK tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2008. április 23-i 2008/48/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv

A biztosítási és viszontbiztosítási üzleti tevékenység megkezdéséről és gyakorlásáról szóló, 2009. november 25-i 2009/138/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (Szolvencia II)

Nemzeti jogszabályok

Grazhdanski protsesualen kodeks (polgári perrendtartás) – 5., 6., 7., 410., 411., 413., 414., 414a, 415. és 416. cikk

Zakon za potrebitelskia kredit (a fogyasztói hitelmegállapodásokról szóló törvény) – 2., 9., 10., 10a., 11., 14., 19., 20., 21., 22., 23., 24., 26., 28. és 33. cikk, valamint a Dopalnitelni razporedbi (kiegészítő rendelkezések) 2. §-a

Zakon za zashtita na potrebitelite (a fogyasztóvédelemről szóló törvény) – 143., 144., 145., 146. és 147. cikk, valamint a Dopalnitelni razporedbi (kiegészítő rendelkezések) 13a. §-a

Zakon za zadalzheniata i dogovorite (a kötelekről és a szerződésekről szóló törvény) – 22., 86., 138., 141., 142., 143., 146. és 147. cikk

Postanovlenie No 426 ot 18 dekemvri 2014 g. za opredelyane razmera na zakonnata lihva po prosrocheni parichni zadalzhenia (a határidőben meg nem fizetett pénztartozásokra vonatkozó törvényes kamatláb összegének megállapításáról szóló, 2014. december 18-i, 426. sz. rendelet) – egyetlen cikk és a Dopalnitelni razporedbi (kiegészítő rendelkezések) 1. §-a

Zakon za sadebnata vlast (a bíróságok szervezetéről szóló törvény) – 130. cikk

Kodeks za zastrahovaneto (biztosítási törvénykönyv) – 3., 28. és 29. cikk, valamint az 1. melléklet

A Varhoven kasatsionen sad (legfelsőbb semmítőszék, Bulgária; a továbbiakban: VKS) Obshto sabranie na grazhdanskata i targovskata kolegii-nek (polgári és gazdasági kollégiumok közgyűlésének; a továbbiakban: OSGTK) 2014. június 18-i 4/2013. sz. értelmező határozata

A VKS OSGTK-jának 2022. január 21-i 5/2019. sz. értelmező határozata

A Sofiyski gradski sad (szófiaai városi bíróság, Bulgária) 2019. március 1-jei, a 2165/2019. sz. fellebbezési ügyben hozott 5389. sz. határozata

A tényállás és az eljárás rövid bemutatása

- 1 Az első eljárás felperese D. D. bolgár állampolgár, aki kölcsönt kapott egy banknak nem minősülő pénzüintézettől. Az alperes a „Financial Bulgaria” EOOD – egy Bulgáriában bejegyzett társaság, amelynek fő tevékenysége természetes személyek fogyasztói [minőségükben fennálló] adósságaira való biztosíték nyújtása.
- 2 A felperes azt állítja, hogy 2021. január 19-én hitelmegállapodást kötött az „Easy asset management” AD-vel (egy banknak nem minősülő pénzüintézzel), amely alapján 1250 bolgár levát (BGN) kellett volna kapnia. A szerződés 41,34 %-os THM-et írt elő.
- 3 E szerződés 4. cikke rögzítette, hogy a felperesnek biztosítékot kell nyújtania két általa kiválasztott természetes személy kezes vagy bankgarancia formájában. A kezeseknek legalább 1000 BGN nettó fizetéssel kellett rendelkezniük, határozatlan idejű munkaviszonyban kellett állniuk, és nem lehetett más hitelük, illetve nem lehettek kezesek más hitelügyben.
- 4 Nem állítja, hogy a hitelmegállapodás kikötést tartalmazna a fogyasztó e kötelezettsége nemteljesítésének a következményeiről.
- 5 A hitelnyújtás napján (2021. január 19-én) a felperes az alperessel, a „Financial Bulgaria” EOOD-dal (az „Easy asset management” AD leányvállalatával) is kötött egy kezességvállalási szerződést, amelyben az alperes vállalta, hogy teljesíti az adós kötelezettségét az eredeti hitelezővel szemben, ha ez utóbbi ezt kéri. E kötelezettség vállalásáért a „Financial Bulgaria” EOOD-nak 500 BGN összegű díjazás volt előírva, amelyet közvetlenül az eredeti hitelezőnek, az „Easy asset management” AD- kell fizetni a hitelrészletek feláráként.
- 6 A felperes a hitelszerződést a kérdést előterjesztő bíróság előtt azzal az indokolással támadta meg, hogy a kezes szolgáltatásáért fizetett díjat nem vették figyelembe és nem számították bele a THM-be. A kezességi szerződést is megtámadta azzal az indokolással, hogy az abban előírt díjazás túlzott mértékű.
- 7 Az alperes azzal érvel, hogy a felperes önként kötötte a kezességi szerződést, és az nem tartalmaz tisztességtelen feltételeket.

- 8 A második eljárás (amelynek felperese B. Zh. bolgár állampolgár) tényállása és a felek kérelmei szinte megegyeznek az első eljárásban foglaltakkal; az egyetlen különbség az, hogy a felperessel létrejött szerződéseket 2020. január 17-én kötötték, az igénybe vett összeg 2250 BGN, a THM 49 %, a kezes díjazása pedig 900 BGN.

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem indokolásának rövid bemutatása

Az uniós joggal való összefüggés és az értelmezés szükségessége: a hitelmegállapodás és a kezességi szerződés közötti kapcsolatról – az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első három kérdésről

- 9 A kérdést előterjesztő bírósági tanács először is tisztázni kívánja, hogy az adósok által kötött hitelmegállapodások milyen mértékben kapcsolódnak a kezességi szerződésekhez, hogy értékelt tudja az azokban foglalt feltételek tisztességtelenségét. A jelen esetben felmerül a gyanú, hogy a kezességi szerződéseket elsősorban a fogyasztói hitelmegállapodásokról szóló törvényben foglalt korlátozás megkerülése érdekében kötik, amely maximális teljeshiteldíj-mutatót ír elő a fogyasztói hitelmegállapodások tekintetében.
- 10 Az eljáró bírósági tanácsnak hivatalból meg kell vizsgálnia, hogy tisztességtelenek-e mind az eredeti hitelmegállapodás, mind a kezességi szerződés feltételei. Ez utóbbi a bolgár jog szerint a ZZD 280. cikke szerinti megbízási szerződésnek minősül: A leendő kezes az eredeti hitelezővel szemben kötelezettséget vállal az adós kötelezettségének a teljesítésére. Ez abból következik, hogy a bolgár jog szerint a kezességi szerződés független az elsődleges hitelmegállapodástól, és a kezességi szerződés felei a hitelező és a kezes (a ZZD 138. cikkének (1) bekezdése). Így a konkrét hitelmegállapodásra vonatkozó kezességvállalási kötelezettség és az e pénzügyi szolgáltatás nyújtásának ára képezne e kezességi szerződés elsődleges tárgyát, amely tekintetében a 93/13/EGK irányelv 4. cikkének (2) bekezdése szerinti tisztességtelen jelleg vizsgálata nem lehetséges. Ez az értelmezés összhangban van a Bíróság iránymutatásával, például a C-224/19. és C-259/19. sz. egyesített ügyekben született 2020. július 16-i Caixabank ítélet 62. pontjában és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlatban foglaltakkal: mivel a szerződés egy fogyasztó mint adós és egy kezes vállalkozás között jön létre, a felek nem ugyanazok, mint egy hitelmegállapodás esetében, és kötelezettségeik is eltérőek. Ha a kezesség vállalásáról és az árról nem állapodnak meg, a szerződés nem jöhet létre.
- 11 Felmerül azonban a kérdés, hogy a jelenlegihez hasonló esetben a kezességi szerződésnek a hitelmegállapodástól eltérő elsődleges tárgyú, különálló ügyletként való minősítése alkalmas-e a 93/13/EGK irányelv 7. cikkének (1) bekezdése szerinti tagállami kötelezettség értelmében vett hatékony fogyasztóvédelem biztosítására. Ebben a tekintetben nem kétséges, hogy a kezességi szerződést az eredeti szerződéstől eltérő felek kötötték, és az eltérő jogokat és kötelezettségeket tartalmaz.

- 12 Számos ok van azonban azt feltételezni, hogy mindkét szerződés valójában egyetlen jogviszonyt szabályoz, amelynek célja a fogyasztó mint hitelfelvevő adósságának növelése: az elsődleges hitelmegállapodás feltételei szerint a fogyasztó nem választhatja meg maga a kezest – köteles elfogadni azt, akit a hitelező kijelöl, ha nem talál saját maga kezest. A kezes viszont közvetlen kapcsolatban áll a hitelezővel, annak leányvállalata. A kezességi szerződések ezen túlmenően olyan díjazással kerültek megkötésre, amely a fizetendő kölcsön teljes összegének magas százalékos arányának minősül. Ezenkívül a kezesség nyújtásáért járó díjat a hitelrészletek esedékességével egy időben kell fizetni, és a fogyasztó szempontjából a hitelmegállapodás szerinti kötelezettség részévé válik. Végül a kezesség nyújtásának ára nem szerepel az elsődleges hitelmegállapodás teljeshiteldíj-mutatójában, és a nemzeti szabályozást megsértésével jelentősen megnöveli annak költségeit.
- 13 Másrészt felmerül a kezességi szerződés természetének a kérdése is, amely szerződés ugyan a fogyasztó kérelmére, de az eredeti hitelező által egyoldalúan kiválasztott személlyel köttetik. A fogyasztó a korlátozott választási lehetősége miatt a hitelmegállapodás megkötésekor valójában nem tudja, hogy ki lesz a kezes, akihez kötve lesz, és erre milyen feltételek mellett kerül sor.
- 14 Felmerül tehát a kérdés, hogy egy ilyen kettős szerződéses jogviszony (hitelmegállapodás és kezességi szerződés) esetén feltételezhető-e, hogy a kezességi szerződés tartalma egészében véve sérti a 93/13/EGK irányelv melléklete 1. pontjának i) alpontját. Ilyen körülmények között – de csak akkor, ha a két szerződés egyetlen szerződéses jogviszonyként értelmezendő – a kérdést előterjesztő bírósági tanács azt feltételezheti, hogy a kezességi szerződés teljes egészében semmis, mivel a kezesség elfogadására irányuló szerződés elsődleges tárgyát nem a fogyasztó határozza meg, hanem a fogyasztó az eredeti hitelező által kiválasztott személyt kénytelen elfogadni.
- 15 Az, hogy a kezes személye nem egyértelmű, azonban úgy is tekinthető, hogy az elsőként megkötött hitelmegállapodás sem egyértelmű, mivel a kezes hiánya e szerződés esetében a szerződés nemteljesítéshez vezethet, ha a feltétel érvényes. Ezért szükséges a válasz arra a kérdésre, hogy a 93/13/EGK irányelv melléklete 1. pontjának i), j) és m) alpontja szerinti tisztességtelen feltételnek tekinthető-e a hitelező által kijelölt személlyel kötendő kezességi szerződés megkötésére vonatkozó kötelezettségnek a hitelmegállapodásban való szerepeltetése egy ilyen szerződés esetében.

A kezesnek az eredeti hitelező által történő kijelölésének a gyakorlata és a szerződési feltételek tisztességtelensége közötti összefüggésről – az előzetes döntéshozatalra előterjesztett negyedik és ötödik kérdés

- 16 A Bíróság ítélkezési gyakorlata (2012. március 15-i Pereničová és Perenič ítélet [C-453/10] 43–44. pontja; 2018. szeptember 19-i Bankia ítélet [C-109/17] 48–50. pontja) alapján az, ha egy szerződési feltételt a 2005/29/EK irányelv értelmében tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat alkalmazása következtében

rögzítenek, támpontot ad a 93/13/EGK irányelv 4. cikke szerinti tisztességtelenség értékelése során.

- 17 A kérdést előterjesztő bírósági tanács szerint a folyamatban lévő eljárásban az adósok kötelezettségeinek összege attól függ, hogy kezest állítanak-e a hitelező részére. E tekintetben meg kell vizsgálni, hogy a 2005/29/EK irányelv értelmében vett tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatként értelmezhető-e a hitelező által választott kezes, akinek személye kötelezővé válik a fogyasztókra nézve. Ebben az összefüggésben a kérdést előterjesztő bírósági tanácsnak arra a kérdésre kell választ kapnia, hogy a 2005/29/EK irányelv 8. cikke szerinti agresszív kereskedelmi gyakorlat tisztességtelen jellege a jelen esetben kizárólag a felek közötti, hitelmegállapodás formájában létrejött jogügylet jellege és a kezesség hiánya esetén várható következmények alapján állapítható-e meg, vagy ezt az értékelést más tényezők alapján is el kell végezni.
- 18 Másrészt a kérdést előterjesztő bírósági tanács úgy véli, hogy az egyoldalú eljárásnak minősülő fizetési meghagyásos eljárás keretében nem alkalmazhatná a tisztességtelen kereskedelmi gyakorlat fennállásának átfogó értékelésére vonatkozó szabályokat, mivel a fogyasztók még nem vesznek részt a fizetési meghagyásos eljárásban. A Bíróságnak a 2020. május 11-i Lintner ítélet (C-511/17) 38. pontjában foglalt iránymutatása szerint az olyan egyoldalú eljárásokban, mint a fizetési meghagyásos eljárás, a bíróság akkor is megtagadhatja az egyik szerződő fél védelmét, ha – ugyan nem állapította meg bizonyossággal, hogy egy adott feltétel a 93/13/EGK irányelv értelmében tisztességtelenségnek minősül – komoly kétségei vannak e tekintetben. Ez a kötelezettség a 93/13/EGK irányelv 7. cikkének azon követelményéből következik, hogy hatékony eszközöket kell biztosítani a fogyasztók tisztességtelen feltételekkel szembeni védelmére. A jelen esetben azonban a bíróságnak a szerződési feltétel tisztességtelenségével kapcsolatos megalapozott kétségeit további megalapozott kétségek vetik fel, nevezetesen az, hogy a feltétel a 2005/29/EK irányelv 8. cikke szerinti agresszív kereskedelmi gyakorlat alkalmazása miatt vált a szerződés részévé. Következésképpen tisztázni kell, hogy ebben az esetben a kereskedelmi gyakorlat tisztességtelen jellegével kapcsolatos esetleges kétségek arra a következtetésre vezethetnek-e, hogy a 93/13/EGK irányelv 4. cikkének (1) bekezdése szerinti feltétel tisztességtelenségével kapcsolatos jogos kétségek is fennállnak.

A kezesnek a hitelezővel és a fogyasztóval szembeni kötelezettségei alóli mentesülésére vonatkozó határidő hatékony alkalmazása – az előzetes döntéshozatalra előterjesztett hatodik és hetedik kérdés

- 19 Kérdésként merül fel a kezesnek a ZZZ 147. cikke szerinti felelősség alóli mentesülésére vonatkozó határidő alkalmazásával kapcsolatos állandó nemzeti ítélkezési gyakorlat tekintetében is. Ezen ítélkezési gyakorlat bizonytalanságban hagyja a fogyasztót mint hitelfelvevőt a fogyasztói hitelmegállapodás megkötésének időpontjában a fogyasztói hitelmegállapodás hatásait illetően, ha a megállapodás kötelezően előírja a visszerthes kezességet.

- 20 A ZSD 147. cikke szerint a kezesnek az elsődleges hitelezővel szemben fennálló fizetési kötelezettsége megszűnik, ha ez utóbbi a követelés esedékességétől számított hat hónapon belül nem érvényesíti a követelését az elsődleges adóssal szemben. Ez a rendelkezés kötelező erejű. Egy kötelező nemzeti értelmező határozat szerint ez jogvesztő határidő: ha a hitelező nem érvényesítette követelését az elsődleges adós ellen, akkor a közte és a szerződés kezes között fennálló jogviszony teljes egészében megszűnik. A kezes kifizetései vagy az elsődleges adós felé fennálló kötelezettségeinek helybenhagyása nem releváns e határidő hatása szempontjából, mivel azt a bíróság hivatalból ellenőrzi. Itt nem elévülési időről van szó.
- 21 Ugyanakkor egyes bírói tanácsok azon a véleményen vannak, hogy a kezesség teljes megszűnésére vonatkozó következtetéseket alkalmazni lehet a hitelezőnek a kezessel szemben fennálló követeléseire, de ez utóbbinak a fogyasztóval mint adóssal szemben fennálló követeléseire nem. Az értelmező határozattal ellentétben úgy vélik, hogy a kezesség megszűnése nem abszolút hatályú, hanem csak a kezes hivatkozhat rá. Ez a nézet problémákhoz vezet a fogyasztói hitelmegállapodásokról szóló irányelv, különösen a 2008/48/EK irányelv 15. cikkének (2) bekezdése alkalmazása során. A kérdést előterjesztő bírósági tanácsnak kétségei vannak azzal kapcsolatban, hogy ez a rendelkezés alkalmazható-e a jelen ügyben, mivel az adósok valamennyi eljárásban a vonatkozó fogyasztói hitelmegállapodáson kívül visszterhes kezességvállalására vonatkozó megállapodásokat is kötöttek, ami a kérdést előterjesztő bírósági tanács szerint a fogyasztónak nyújtott pénzügyi szolgáltatásnak minősül.
- 22 Mindezek miatt felmerül a kérdés, hogy a 2008/48/EK irányelv 15. cikkének (2) bekezdése alkalmazható-e olyan esetekben, amikor a kezes nem teljesítette a nemzeti jog szerinti felelőssége határidejének lejártá miatt fennálló fizetési kötelezettségét, hivatkozva a kezességvállalás megszűnésére a ZSD 147. cikke alapján. A 2008/48/EK irányelv 3. cikkének n) pontjában szereplő meghatározás szerint az ilyen alkalmazás akkor lehetséges, ha feltételezzük, hogy a két szerződés egységet képez és kölcsönösen finanszírozza egymást, mivel a fogyasztó a kezességet a hitelmegállapodás szerinti törlesztőrészekkel egyidejűleg fizeti. Ha a rendelkezés a kezessel szemben is alkalmazandó, akkor arra a kérdésre is választ kell adni, hogy nemcsak azon kölcsönös követelésekre vonatkozik-e, amelyeket a fogyasztó a szolgáltatási szerződés alapján a szolgáltatóval szemben érvényesíthet, hanem az eljárási kifogásaira is, például egy olyan személy visszkereseti igénye kifizetésének a megtagadására, akinek a kötelezettsége már lejárt.
- 23 Vizsgálni kell a nemzeti ítélkezési gyakorlatnak az uniós joggal való összeegyeztethetőségét is, amely szerint a kezes hivatkozhat a ZSD 147. cikke szerinti felelőssége határidejének lejártára azért, mert az eredeti hitelező a hitelmegállapodás alapján fennálló követelését a fogyasztóval mint adóssal szemben az utolsó esedékességtől számított hat hónapon belül nem érvényesítette, de ez utóbbi nem hivatkozhat e határidő lejártára a fizető kezessel szemben.

- 24 Még ha a 2008/48/EK irányelv 15. cikkének (2) bekezdése nem is lenne alkalmazható a jelen ügyben, a megválaszolandó kérdés az, hogy az ilyen nemzeti ítélkezési gyakorlat nem ellentétes-e a 93/13/EGK irányelv 7. cikkével, mivel ez az ítélkezési gyakorlat lehetővé teszi a kezes vállalkozás számára, hogy – az utóbbi irányelv melléklete 1. pontjának b) és c) alpontjával ellentétben – maga határozza meg a kötelezettsége körét. Ha a kezes úgy döntene, hogy kifogást terjeszt elő az eredeti hitelezővel szemben amiatt, hogy a ZZD 147. cikke szerinti határidő lejártá után követeli a fizetést a kezestől, a hitelfelvevő mint adós nem tartozna a kezes felé a hitelrészletekkel. Ha azonban a kezes ez ellen nem terjeszt elő kifogást, és fizet, holott egy kötelező értelmező határozat szerint a fizetési meghagyásos eljárásokra vonatkozóan ilyen kötelezettség nem áll fenn számára, a fogyasztó továbbra is elsődleges adósként felel a kezessel szemben, mivel a fent ismertetett ítélkezési gyakorlat szerint nem hivatkozhat a kezes felelősségére vonatkozó határidő lejártára. Legalább az egyik eljárásban ez a hatás egy kifejezett szerződési feltételből következik, amely a nemzeti bíróságok ellentmondásos értelmezésén alapul az e határidő érvényesíthetőségére vonatkozó szabályok tekintetében, amelyeknek a kezességi szerződés tartalmára vonatkozó kötelező törvényi szabályokon kellene alapulniuk (a ZZD 147. cikke alapján), amelyek védelmét a fogyasztó elől elhallgatják. Az ellentmondásos nemzeti ítélkezési gyakorlat tehát lehetővé teszi a kezes számára a kezességi szerződés feltételeinek kialakítását, megfosztva ezzel a nemzeti jog szerinti fogyasztóvédelmet a hatékony érvényesülésétől.
- 25 Ezért meg kell válaszolni azt a kérdést, hogy a hatékony fogyasztóvédelem elve a kezességi szerződés azon tisztességtelen feltételeivel szemben, amelyek azt szabályozzák, hogy a kezességet vállaló vállalkozónak hogyan kell kezelnie az eredeti hitelezőnek a kezes felelőssége határidejének lejártá után hozzá intézett fizetési felszólítást, ellentétes-e egy olyan nemzeti ítélkezési gyakorlat alkalmazásával, amely szerint csak maga a kezes terjeszthet elő kifogást a felelőssége határidejének lejártára vonatkozóan.
- 26 A kérdést a 93/13/EGK irányelv 5. cikkének fényében is meg kell válaszolni, nevezetesen, hogy e rendelkezés lehetővé teszi-e, hogy a nemzeti jog egy konkrét kérdésre vonatkozó ellentmondásos nemzeti ítélkezési gyakorlatot a szerződési feltételek nem egyértelmű értelmezésére használják fel a fogyasztó kárára, ahogyan ez a jelen esetben történt.

A kezességért fizetett összeg hatása a teljeshiteldíj-mutatónak a hitelmegállapodásban történő meghatározására

- 27 A következő három kérdés megegyezik a folyamatban lévő C-714/22. sz. Profi Credit Bulgaria ügyben a Bíróság elé terjesztett kérdésekkel. Ezek a fogyasztói hitelmegállapodásban a hitelező azon kötelezettségére vonatkoznak, hogy a hitelmegállapodás szövegében egyértelműen fel kell tüntetnie a teljeshiteldíj-mutatót, hogy ne vezesse félre a fogyasztót. A kérdést előterjesztő bírósági tanács az említett előzetes döntéshozatal iránti kérelem indoklására teljes egészében hivatkozva aggodalmát fejezi ki azzal kapcsolatban, hogy a

2008/48/EK irányelv nem írja-e elő a teljeshiteldíj-mutatónak a hitelmegállapodás szövegében történő feltüntetése mellett az említett irányelvben meghatározott módszertan szerint helyesen kiszámított teljeshiteldíj-mutató feltüntetését is. A jelen esetben a kezességi szerződések költségeit, mivel azok nem képezik a hitelmegállapodások részét, nem veszik figyelembe a hitelmegállapodások teljeshiteldíj-mutatójának a meghatározásakor. A kérdést előterjesztő bírósági tanács nem biztos abban, hogy a kezességvállalás költségének nem kellene-e szerepelnie a teljeshiteldíj-mutatóban, különösen azokban az esetekben, amikor a fogyasztó kötelezettségeinek biztosítására vállalkozó kezes az eredeti hitelező választja ki, de a fogyasztó fizeti. A 2008/48/EK irányelv 3. cikkének g) pontjában szereplő meghatározás szerint a járulékos szolgáltatások költségeit is bele kell számítani a teljeshiteldíj-mutatóba, ha e szolgáltatások igénybevétele előfeltétele annak, hogy a hitelt egyáltalán vagy az előírt szerződési feltételek mellett nyújtsák.

- 28 Annak értékelésekor, hogy az adóssal kötött szerződés alapján a kezes díját bele kell-e számítani a hitelmegállapodás teljeshiteldíj-mutatójába, arra a kérdésre is választ kell adni, hogy ezek a költségek a teljeshiteldíj-mutató részének tekinthetők-e, és ha igen, milyen feltételek mellett, ha az adósnak lehetősége lett volna arra, hogy rövid időn belül maga javasoljon kezeset. Ezért a választás önkéntes jellegét is figyelembe kell venni, különösen a kezes meghatározása tekintetében, amely végső soron mégiscsak az eredeti hitelező akaratától függ, továbbá a hitelező másik kezeshöz való hozzájárulásának feltételei, ha van ilyen, és az az időtartam, amelyen belül az adós ilyen kezeset találhat.
- 29 Továbbá ismét fel kell tenni a kérdést, hogy a teljeshiteldíj-mutatónak hitelmegállapodásban való helytelen feltüntetése a teljeshiteldíj-mutató feltüntetésének hiányának tekintendő-e, mivel a tájékoztatási kötelezettség célja – hogy a fogyasztó ténylegesen össze tudja hasonlítani a hitelpiaci ajánlatokat – nem teljesül. Ebből a kérdésből következően az is felmerül, hogy a teljeshiteldíj-mutató téves feltüntetésének és a teljeshiteldíj-mutató feltüntetése elmulasztásának egyenlővé tétele nem vezetne-e a nemzeti jogban a téves számításért előírt szankció aránytalanságához.

A kezességvállalásról szóló szerződés jogi természetéről és biztosítási ügyletként való besorolásáról

- 30 A kérdést előterjesztő bírósági tanácsnak kétségei vannak azzal kapcsolatban is, hogy az olyan ügyletek, amelyekben a fogyasztók megállapodnak abban, hogy egy bizonyos személy díj ellenében kezességet vállal a tartozásaikért egy másik hitelezővel szemben, hogyan minősíthetők megfelelően az uniós jog fényében, ha azokat szakmai alapon huzamos ideig végzik. A Sofiyski gradski sad (szófia városi bíróság) és a Varhoven kasatsionen sad (legfelsőbb semmítőszék) bírósági tanácsai implicit módon abból indulnak ki, hogy az ilyen ügyek közönséges kezességvállalási ügyletek, amelyekre nem vonatkoznak engedélyezési szabályok, és amelyeket bárki megköthet.

- 31 Az ilyen ügyletekben azonban egy személy vállalja, hogy késedelem esetén a fogyasztó mint adós felelősségét vállalja át a hitelezővel szembeni konkrét kötelezettségének nem teljesítéséért, és az adós ezért a szolgáltatásért díjat fizet. Ez a kötelezettség a hitelbiztosítási szerződéshez hasonló fő jellemzőkkel bír: ellenérték fejében történő felelősségvállalás egy jövőbeli, bizonytalan, negatív jellegű esemény (szerződés nemteljesítése) bekövetkezése esetén. Ezért a kérdést előterjesztő bírósági tanácsnak értelmezésre van szüksége abban a kérdésben, hogy az olyan szerződések, mint amilyeneket az adósokkal kötöttek (a hitelezőkkel szembeni ellenérték fejében vállalt kezességvállalásról), biztosítási szerződésnek minősíthetők-e? A vonatkozó 2009/138/EK irányelv nem határozza meg a biztosítási szerződés tartalmát, de ilyen meghatározás található a Bíróság ítélezési gyakorlatában, nevezetesen a 2015. április 23-i Van Hove ítélet (C-96/14) 34. pontjában: a biztosítási szerződés arra kötelezi a biztosítót, hogy előre fizetendő díj ellenében kártalanítsa a biztosítottat a szerződésben meghatározott lehetséges biztosított kockázat bekövetkezéséből eredő veszteség ellen.
- 32 A kérdést előterjesztő bírósági tanács előtt folyamatban lévő ügyekben ilyen díj, valamint a fogyasztó mint adós számára késedelmes fizetés formájában bekövetkező káresemény szerepel, de úgy tűnik, hogy nem határozzák meg azt a kockázatot, amelyet általában biztosítási kockázatnak neveznek. A kezes tulajdonképpen fedezi a fogyasztó részéről a fizetés bármilyen elmaradását, függetlenül annak okától, beleértve a kölcsön visszafizetésének szándékos megtagadását is. Ebben az értelemben a fent említett szerződés bizonyos szempontból különbözik a biztosítási szerződéstől.
- 33 Másrészt a hivatásos kezessel kötött kezességi szerződés minimalizálja az eredeti adós kockázatát a kölcsön visszafizetésének elmaradása formájában bekövetkező káros esemény esetén, és a szerződés visszterhes jellegű, ami a biztosításhoz teszi hasonlónvá. A jelen esetben meg lehet vizsgálni, hogy ilyen esetben a fogyasztó, aki az elsődleges adós, nem jár-e el biztosítóként az eredeti hitelezővel szemben, akinek biztosítékot nyújt a kár ellen oly módon, hogy fizeti a kezest. Ezért tisztázni kell, hogy az ilyen szerződés a 2009/138/EK irányelv szerinti „biztosítási szerződés” fogalmának hatálya alá tartozhat-e, és hogy ennek megfelelően az ilyen szerződés alapján a díj kedvezményezettje nem tartozik-e az említett irányelv 14. cikke szerinti engedélyezési kötelezettség hatálya alá.